

pd

posdata
Suplemento Cultural

Imágenes

Cuba, desde los años revolucionarios hasta su compleja actualidad en las fotografías que se exponen en el Col·legi Major Rector Peset, la FNAC y la Escuela de Fotografía EFTI (pág. 3).

Els vint-i-nou números de la prestigiosa revista que dirigí Joan Fuster entre 1979 i 1991

«L'Espill», en CD-Rom

Alicia Toledo
Què diria Joan Fuster i molts altres impulsors de *L'Espill*, ja desapareguts, si poguessen veure els vint-i-nou números de la primera època de la revista encabits en un disquet brillant que a penes ocupa mig centímetre de prestatgeria? Pel que fa a Fuster, podem estar quasi segurs que lloria amb efusió aquesta iniciativa, sent com era un entusiasta del progrés i de l'avanç tecnològic. Doncs bé, Faximil Edicions Digitals s'ha ocupat de digitalitzar, amb el suport de la Biblioteca Valenciana i de la Universitat de València, els vint-i-nou números de la primera època de la revista *L'Espill* que abasta de 1979 a 1991. Només ha transcorregut una dècada des del tancament de la revista en la seua primera etapa, no obstant això i com apunta Alfonso Moreira, responsable de Faximil Edicions Digitals, «la col·lecció completa no consta en les nostres biblioteques, per això l'aparició d'una edició digital podria servir per a completar un buit en el

fons bibliogràfic del nostre sistema bibliotecari». Faximil ja va fer el mateix, fa aproximadament un any, amb la publicació integrada de *Cuadernos de Ruedo Ibérico*, la revista que va crear —des de l'exili de París— l'editor valencià José Martínez. I tot indica que aquesta editorial de l'era digital mira d'especialitzar-se en la recuperació de les publicacions periòdiques més rellevants de la nos-

tra història recent. «Al País valencià hi ha clarament una tradició en la confecció de publicacions periòdiques que constitueixen un patrimoni cultural importantíssim i ofereixen una imatge més completa i més viva de la nostra cultura», explica Gustau Muñoz, actual cap de redacció de *L'Espill*. Segona Època, i continua, «hi ha molta feina a fer en aquest sentit, perquè és imprescindible la recuperació sistemàtica d'aquestes revistes, tant en format facsimil com en CD-Rom i, en aquest sentit, la iniciativa de Faximil Edicions Digital és oportuna i es podria continuar amb La República de les Lletres, Taula de Lletres Valencianes, Trellat, Cal dir, La Canya Gris, Sicània, Nueva Cultura, Orto i moltes altres».

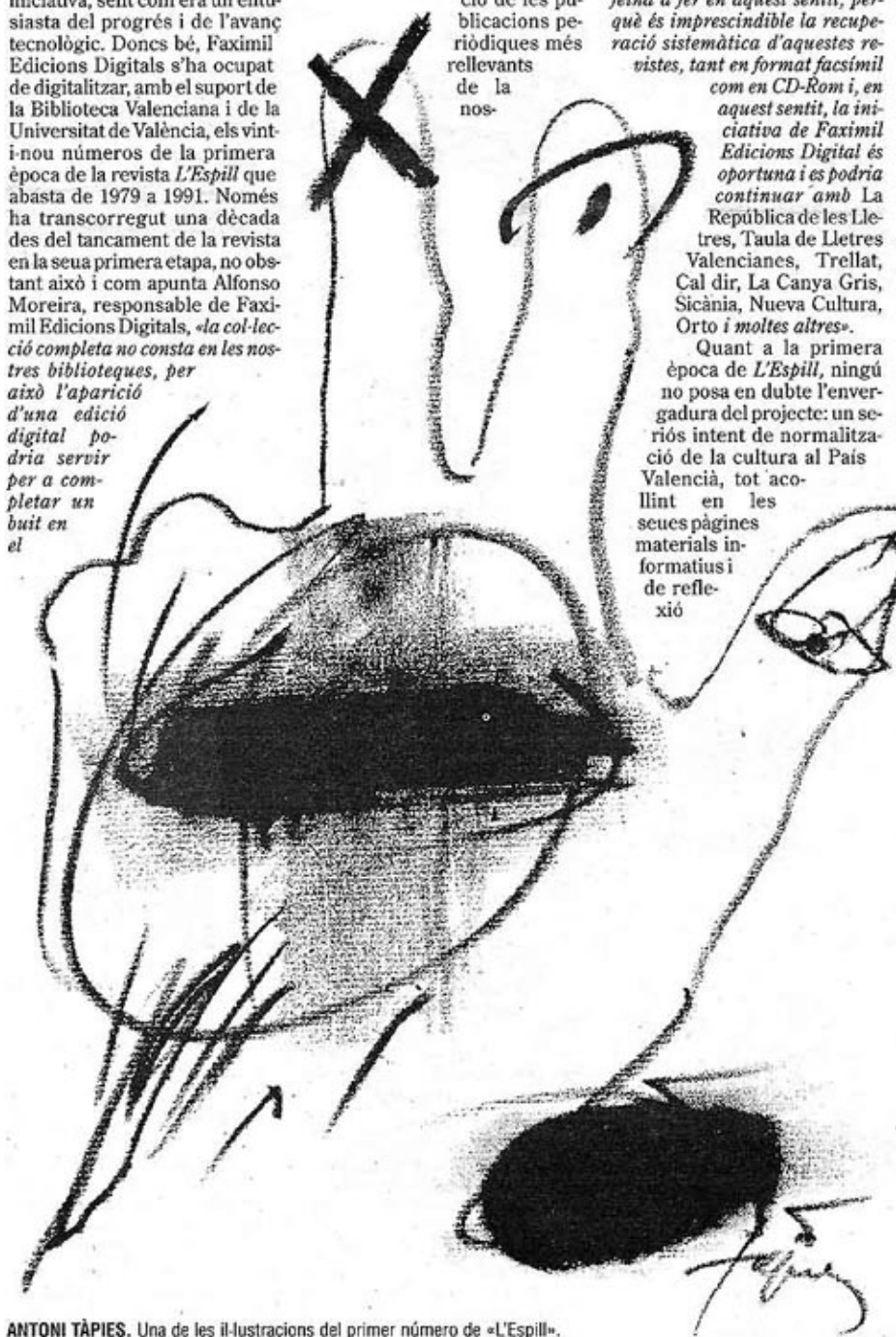
Quant a la primera època de *L'Espill*, ningú no posa en dubte l'envergadura del projecte: un seriós intent de normalització de la cultura al País Valencià, tot acompanyant en les seues pàgines materials informatius i de reflexió

La publicació tracta l'entorn polític, social i cultural del moment

A. Furió: «Fou una eina intel·lectual necessària en un país desolat»

sobre l'entorn polític, social i cultural del moment. Fuster així la definia a l'editorial del primer número: «*L'Espill s'obre als valencians que volen "construir" una cultura pròpia, i que l'entenen inserida en una "cultura catalana" genèrica a la qual actualment —fins i tot els "dissidents"— tots ens sentim integrats (...)*». Per la seua banda, l'actual director de la revista, Antoni Furió, qualifica *L'Espill* de la primera època com «una eina intel·lectual necessària en un país desolat» ja que complia un paper plural i, alhora, omplia un buit enorme pel que fa a l'erudició i a la investigació. Furió considera que Fuster es va estimar molt *L'Espill* i explica que «l'escriptor de Sueca va exercir-hi un tutelatge minuciós, especialment durant els primers anys». Així doncs, les seues pàgines s'omplien de col·laboracions procedents de disciplines com l'arqueologia, la sociologia, l'economia, la literatura, etc. Per a Gustau Muñoz, *L'Espill* «constitueix la millor imatge de la cultura valenciana d'aleshores i ofereix una visió ampla i alhora detallada del que es feia en molts camps de la cultura, de l'art, del pensament, etc.» i, per això, no dubta en qualificar-la «d'un dels productes editorials més brillants del moment». L'aportació de Faximil és, en aquest sentit, força valuosa ja que, a més de reunir la col·lecció completa de la primera època de *L'Espill*, l'acompanya d'una acurada descripció bibliogràfica dels articles que

permet una recerca per autor, matèria, títol i any de publicació i possibilita la revisió a text complet en la totalitat dels números publicats, la qual cosa suposa, segons Moreira, «la veritable novetat d'aquesta edició i servirà de model per a futures edicions de publicacions periòdiques de diferents coordenades temporals o espacials». I és que si s'ha triat utilitzar l'article com a unitat és precisament, com apunta Moreira «perquè permet realitzar recerques temàtiques, per autor o per títol, possibilitat que no ens oferia la digitalització dels números complets». De l'estudi previ se n'ha fet càrrec el professor de la Universitat de València, Josep Sorribes, qui ofereix un elogi ponderat i sincer de la figura de Fuster que ens remet, en primera i darrera instància, als textos d'aquest «*Diderot de poble*», com a ell mateix li agradava definir-se («*Sóc un pobre Diderot de poble i frustrat*»), perquè a Sorribes el que li interessa és realçar l'autoritat moral i intel·lectual que emana de Fuster: «Per la qualitat i la coherència de la trajectòria d'aquest home not de Sueca i valencià universal». A més, Sorribes reivindica *L'Espill* com a successora directa de *La República de les Lletres*, publicació que s'enceta l'any 1934 i la trajectòria de la qual es veurà avortada per la Guerra d'Espanya. El vincle és evident tant pel que fa a l'estructura com a l'ideari que traspuen totes dues publicacions. I així ho va proclamar també Fuster des de l'editorial del primer número de *L'Espill* on va posar en relleu la referència geneològica de *La República de les Lletres* en termes d'ideari i la voluntat de «prolongar-lo amb majors exigències». Es tractava, però, de tot un desafiament ja que, com apunta Sorribes, l'antecessora de *L'Espill* es va caracteritzar per la seriositat i el rigor, però també per l'eclecticisme i per ser «impudament nacional». Així doncs, amb Joan Fuster sempre al capdavant del projecte i Francesc Pérez i Moragón com a secretari, es publiquen els primers números de *L'Espill*, més tard s'incorpora un consell assessor que, a partir del número 21, introdueix nous components. Finalment, en arribar al número 23/24, Vicent Salvador ocupà la secretaria i es realitzen petites modificacions al consell assessor. La nò-

ANTONI TÀPIES. Una de les il·lustracions del primer número de «L'Espill».

Dibuix de Josep Díaz Azorín que va aparèixer al número 28 de «L'Espill».

cia i l'editorial Tres i Quatre, la necessitat de transcendir i complementar la munió de revistes especialitzades, d'àmbit comarcal o nacional que, per sort, avui en dia es publiquen: «Un altre moment, unes altres exigències», rebla Muñoz qui no s'està, però, de reconèixer en *L'Espill* actual una combinació entre «la voluntat d'intervenció en l'àmbit de la cultura catalana i la connexió amb la cultura i el pensament europeu i internacional». Antoni Furió és del mateix parer i afegeix que «ve a ocupar un espai intermig entre la publicació especialitzada o erudita i la columna d'opinió periodística i és en aquest espai, precisament, on la reflexió i el pensament respiren millor».

Quant a les causes del parèntesi de publicació de *L'Espill* que va de 1991 a 1999, Sorribes apunta que van ser decisives l'aparició de *Debats* i, dos anys després,

d'*El Temps* i, en general, l'oficialització de la cultura en els anys vuitanta (les investigacions i publicacions canalitzades per la Institució Alfons el Magnànim i, més tard, per l'IVED). Els esforços, doncs, s'havien de multiplicar de manera que, si en un primer moment es concentraven quasi exclusivament entorn de *L'Espill*, es comencen a trasvassar cap als altres projectes i es generava així una situació que Sorribes descriu molt gràficament amb allò de «molta roba i poc sabó». A més, l'any 1992 mor sobtadament Joan Fuster, ànima del projecte de *L'Espill* i figura d'indiscutible autoritat intel·lectual i moral per a

gran part dels valencians. D'altra banda, a ningú no se li escapa la influència del canvi de govern de 1995 i que la dècada dels noranta fou especialment dura pel que fa a la cultura i, de forma especial, per a la cultura escrita en català: «En pocs anys el buit es començà a sentir», comenta Sorribes. I és que es produeix un retall dràstic de les ajudes que rebien institucions i publicacions de «la societat civil» si aquestes tenien un caràcter progressista i, més encara, si eren hereves de l'esperit de *L'Espill* de Joan Fuster.

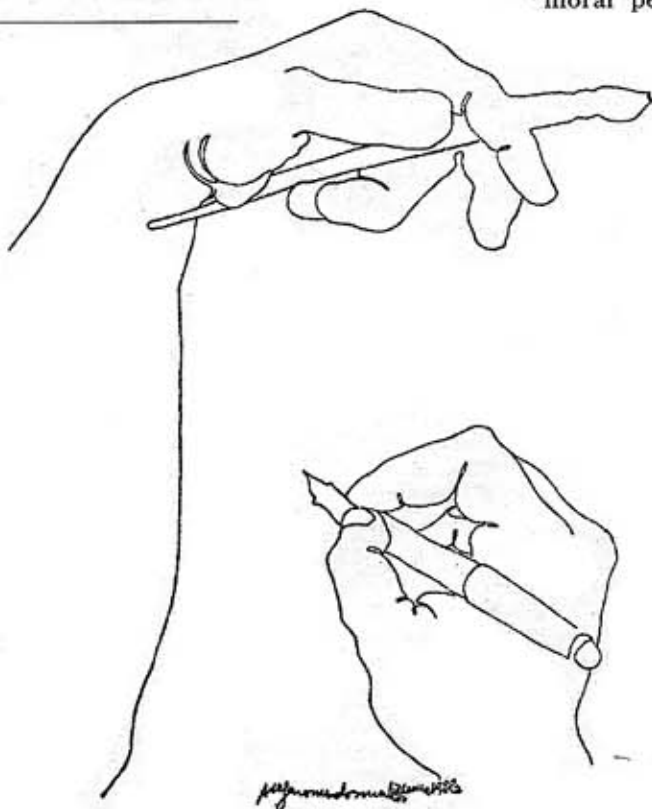
La iniciativa de Faximil facilita l'accés a textos d'una vigència desconcertant

>>

mina dels qui hi han passat és extensa, entre altres: Antoni Furió i Gustau Muñoz, els actuals director i cap de redacció de *L'Espill*. Segona Època, respectivament. També fou prolíxa l'aportació dels col·laboradors i dels il·lustradors, entre els qual trobem el bo i el millor del país, perquè la preocupació gràfica fou una constant d'aquesta publicació: «La importància de la digitalització d'una revista com *L'Espill* rau tant en el contingut dels articles com en la reproducció de les col·laboracions de més d'una vintena d'il·lustradors», comenta Moreira. La revista fou monolingüe (en català, és clar) i la voluntat d'aportar estudis i reflexions sobre el País Valencià, va animar en tot moment el projecte. Així fou, doncs, *L'Espill* de la primera època, molt més centrat, pel que fa al contingut, en les aportacions indígenes que no en les forànies. Perquè aquest paper ja el feia *Debats*, una publicació que va veure la llum l'any 1982 i que va coexistir amb *L'Espill*, editada per la Institució Alfons el Magnànim —incorporada posteriorment a l'Institut Valencià d'Estudis i Investigacions (IVEI)— i que va sofrir un lamentable gir en els seus continguts, a partir del número 54, quan es produeix el canvi polític del 1995 amb l'ascens del Partit Popular al govern de la Generalitat. De manera que, *L'Espill* que renaix l'hivern de 1999 hereta del *Debats* primigeni el component historiogràfic i de pensament, amb el predomini de les traduccions de treballs i d'assajos foranis (sempre en català) i de la primera època de *L'Espill*, la línia d'estudis específics sobre el país o de l'àrea catalanoparlant. Gustau Muñoz té una visió una mica més matisada de l'assumpte i li atribueix a *L'Espill*. Segona Època, coeditada per la Universitat de Valèn-

■ ■ ■
Gustau Muñoz: «Fou un dels productes editorials més brillants del moment»

■ ■ ■
Tàpies, Alfaro, Boix, Genovés, Michavila i molts altres artistes il·lustraren «L'Espill»

ANDREU ALFARO. L'artista il·lustrà el segon núm. de «L'Espill».

L'ESPILL
DIRECCIÓ LITERÀRIA DE JOAN FUSTER

Homenatge
al Professor
Manuel
Sanchis Guarner
(1911-1981)

Nº 17/18 • Primavera/Estiu 1983

Portada del número doble dedicat al professor Manuel Sanchis Guarner, il·lustrat per Joaquim Michavila.

La iniciativa de Faximil aporta, d'una banda, una satisfacció pragmàtica ja que facilita l'accés a textos d'interès decisiu i, en molts casos, d'una vigència desconcertant. D'altra banda, i pel que fa a la dimensió simbòlica, contribueix de manera impagable a la recuperació de la memòria i a la propagació del respecte i de l'admiració pels nostres predecessors. I és que gràcies a ells «som el que som», una qüestió que s'oblida fàcilment i a la qual hi hauríem de tornar cada vegada que rebem una nova agressió com a catalanoparlants, cada vegada que ens assetgen dubtes, antics o nous. Hi ha, però, una qüestió que impedeix que la de Faximil siga una iniciativa totalment reeixida i és la poca cura que s'ha esmerçat en la correcció, de manera que les faltes tipogràfiques i ortogràfiques es compten a dojo (sobretot en l'estudi introductori) i treuen les orelles fins i tot en el succint text de la contraportada. Una llàstima.